

Grad Zenica, Služba za urbanizam

Predmet: Primjedbe i sugestije na nacrt Urbanističkog plana

Poštovani, nakon uvida u dostavljeni nacrt dokumenta kao član Savjeta Plana dostavljam sljedeće primjedbe na dostavljeni materijal:

1. Urbanističkom planu treba da prethodi usvajanje Strategije razvoja, koja je usvojena u decembru 2023. ali nikad nije objavljena u Službenim novinama. Ne može se usvajati UP prije Strategije.
2. U poglavlju 1.2.4. tekst „Iskoristiti hidropotencijal rijeke Bosne“ dopuniti „uz prioritarno očuvanje svih parametara zaštite okoliša“
3. U poglavlju 1.2.4. tekst „Osigurati redovno praćenje“ dopuniti sa „i provoditi mjere zaštite“
4. U poglavlju 1.2.5. umjesto prosječne veličine stambene površine po stanovniku propisati minimalnu površinu. Prosjek ne znači ništa – ako jedna osoba ima 190 m², a devet drugih po 1 m², prosjek je opet 20 m². Takav „kvalitet života“ ne želimo nikome.
5. Na strani 24 tekst „Svi stanovi moraju imati neophodne instalacije (voda, struja, vodovod i kanalizacija)“ zamijeniti sa „Svi stanovi moraju imati neophodne instalacije (struja, voda, kanalizacija, odvoz otpada, telekomunikacije)“
6. Tekst „Oblikovni drugačiji pristup, značajan za grad i građane definirat će se Urbanističkim planom.“ Nema smisla. U Urbanističkom planu stoji da će se nešto definirati Urbanističkim planom?!? Zar će biti još neki drugi Urbanistički plan?
7. Tekst „Na području rudarskih radova...“ je nepotreban, rudnici su zatvoreni, bez perspektive da će se ponovo otvarati. Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije priprema Zakon o zatvaranju rudnika, što bi omogućilo sprovođenje tehničkih mjera i zakonito zbrinjavanje radnika.
8. Rečenica „Na područjima koja su ugrožena... (Tetovo, Podbrežje, Gradišće), do rješenja zakonski utvrđenih okolišnih dozvola i pitanja ekonomske opravdanosti postojanja Arcelor Mittala i sanacije deponija „Rača“ i „Siđe“.“ nema smisla. Šta znači „do rješenja zakonski utvrđenih okolišnih dozvola“? Okolinska dozvola za ArcelorMittal je u postupku revizije a dozvole za deponije nikad nisu ni izdate. Okolinska dozvola samo propisuje mjere smanjenja uticaja na okoliš, monitoringa i graničnih vrijednosti detaljnije u odnosu na opšte propise, ali ne propisuje namjenu tih prostora. Namjenu propisuje Urbanistički plan. Treba iskoristiti ovu priliku pa ograničiti djelatnosti koje se smiju obavljati na tom području, da se ne desi da novi vlasnik pogona tu pokrene spalionicu otpada, odlagalište nuklearnog otpada ili pogone hemijske industrije.
9. Na strani 26 kod visokog obrazovanja suvišna je rečenica „- uvjete za dalji razvoj visokog obrazovanja po pitanju kadrovske i finansijske politike“, to nije predmet UP nego zadatak osnivača. Eventualno UP može spomenuti infrastrukturne i prostorne kapacitete ali kadrovsku i finansijsku politiku ne može.
10. Umjesto da se razmotri „mogućnost formiranja Kliničkog univerzitetskog centra u Zenici“, UP treba ponuditi rješenje, odnosno moguće lokacije za taj centar.
11. Ne treba „razmotriti mogućnost formiranja Univerzitetskog kampusa“ jer taj kampus postoji već 25 godina
12. Da li ima mjesta za dogradnju aneksa uz Studentski dom? Tamo su već izgrađene dvije velike stambene zgrade i nema prostora za širenje Studentskog centra.
13. Suvišna je stavka „razvoj visokoškolskih ustanova usmjeriti na dosadašnji organizacioni sistem,“ jer ni to nije predmet UP nego razvojnih planskih dokumenata Kantona.

14. U poglavlju 1.2.6.6. nije definisano ko utvrđuje potrebe za izgradnjom novih vjerskih objekata. Primjer džamije u Novoj Zenici pokazuje da se te potrebe utvrđuju paušalno – opravdanje za izgradnju vjerskog objekta između stambenih zgrada bila je „Potreba lokalnog džemata“, a u tu džamiju većina korisnika dolazi automobilima iz drugih dijelova grada. Mora se propisati jasan i transparentan kriterij za odobravanje gradnje takvih objekata. Glasnoća zvuka iz razglasa na munari ili zvona na crkvenom tornju ne smije prelaziti propisane nivoe iz Zakona o zaštiti od buke.
15. U poglavlju 1.2.6.7. netačno je navedeno da „Prostor koji koristi Općinski sud u Zenici ne zadovoljava potrebe“ jer je prošle godine izvršena dogradnja tog objekta na Trgu BiH.
16. U poglavlju 1.2.7. dodati „Širenje i održavanje mreže biciklističkih staza za rekreativne i transportne namjene“.
17. Na strani 32 u ciljeve elektroenergetske infrastrukture dodati „promovisati i poticati građansku energiju (prosumere)“
18. Kod Termoenergetske infrastrukture brisati stavku „obezbijediti pouzdanu i dugoročnu proizvodnju toplinske energije za daljinsko grijanje grada putem izgradnje novih kotlovskih postrojenja u „Toplani Zenica" d.o.o.“, to je već realizovano. Umjesto planiranaj izgradnje onog što je već izgrađeno treba s njima bolje upravljati - da grad ima kontrolu nad energetske bilansom i raspodjelom proizvedene energije.
19. Na strani 33 predlaže se „na široj lokaciji „Stare termoelektrane“ izgraditi vršnu/rezervnu kotlovnicu“. Ta lokacija je već prodana i novi vlasnik nema namjeru graditi termoenergetski objekat.
20. U poglavlju 1.2.11. smanjenje emisija „iz industrijskih izvora i malih kućnih ložišta;“ dopuniti svim kotlovnica, ne samo kućnim ložištima. Šta je s kotlovnicom bolnice? Ona nije ni industrijski izvor ni kućno ložište.
21. Nema svrhe definisati pragove upozorenja i uzbune ako se ne proglašavaju epizode i ne provode mjere. Pragovi već postoje, treba provoditi propisane mjere.
22. Uz redovnu sadnju drveća treba dodati i mjere zaštite postojećeg urbanog zelenila - uvesti strožije kriterije za sječu stabala u gradskom području.
23. Kod zaštite tla nije dovoljno samo „Napraviti plan remedijacije“, treba ga napraviti i realizirati.
24. U poglavlju 1.2.12. nema podataka o postojećem zelenilu, koliko ga sad imamo? Da li se u zelenilo ubrajaju i šume oko Zenice?
25. Kod zaštite rekreativnih i zelenih površina dodati i lokaciju kasarne Bilmišće, kao vrijedan zeleni resurs u gradu koji treba sačuvati s postojećim zelenim površinama i drvećem.
26. Na strani 37 navodi se „- Planirano je ukupno povećanje urbanih zelenih površina“. Ove površine su se do sad samo smanjivale kako bi se gradili novi objekti i parkinzi. Čime se garantuje da se taj trend neće nastaviti? To mora propisati ovaj UP.
27. U najvažnije lokacije urbanih zelenih površina i šuma koje je nužno konzervirati dodati kasarnu Bilmišće.
28. Na strani 39 brisati „područja rezerviranih za eksploataciju uglja“. Nema više eksploatacije uglja u Zenici.
29. Na strani 82 kod rezerviranih površina R1 i R2 nije iskorištena prilika da se ograniči namjena prostora koji trenutno koristi ArcelorMittal. Da li se teren ispod AMZ zadržava kao proizvodni ili mijenja namjenu? Treba Urbanističkim planom ograničiti vrste djelatnosti prije promjene vlasništva, kako bi se spriječilo uvođenje djelatnosti koje bi narušavale kvalitet života (emisije, buka, otpad, opterećenje infrastrukture...).
30. Pozivanje na Zakon o rudarstvu na strani 83 nema smisla nakon odluke o zatvaranju rudnika. Treba deblokirati razvoj grada jasnim definisanjem namjene tog područja. Bez obzira ko bude budući vlasnik (ako Elektroprivreda to bude prodavala) namjenu definiše Urbanistički plan.
31. Na strani 87 ostaviti mogućnost prenamjene deponije Rača u novo gradsko groblje. Prilagođavanje tog lokaliteta bilo kojoj drugoj namjeni je preskupo.

32. Na strani 97 „vodna akumulacija na rijeci Bosni koja služi za zahvatanje tehnološke vode za potrebe Željezare“ možda više nije potrebna jer je promijenjena tehnologija i uveden je zatvoreni sistem recirkulacije vode u novoj toplani. Treba preispitati potrebu za tim vodnim objektom.
33. Odgovorno tvrdim da je izgradnja žičare na strani 99 nerentabilna. Cijena izgradnje i održavanja zahtijeva sredstva koja se ne mogu pokriti cijenama karata. Treba planirati uvođenje jednosmjernog kružnog saobraćaja od rekreacionog područja Smetovi preko Svića i Donje Gračanice kako bi se rasteretila prilazna cesta iz Crkvica.
34. Na strani 102 spominju se „koNforni trotoari“. Skoro svi trotoari u gradu su uzurpirani parkiranjem. Pješački koridor između Blatuše i Pehara ne postoji.
35. U poglavlju 2.8.1.5 treba razmišljati u smjeru pretvaranja dvosmjernih ulica u jednosmjerne, a tako oslobođenu saobraćajnu traku iskoristiti za biciklističke staze i parking mjesta.
36. U poglavlju 2.8.1.6 treba planirati postepenu zamjenu taksi vozila električnim vozilima, s poticajima za nabavku vozila pod uslovom da cijena prevoza bude manja za razliku u cijeni goriva. Po sadašnjim cijenama dizela i električne energije, prosječan dizel taksi troši 17 KM, a električni 3,6 KM na 100 km.
37. U poglavlju 2.8.2 i dalje se koristi skraćenica PTT. Već 25 godina nije poslana nijedna telegrafska poruka, a fiksna telefonija odumire. „Pošta Telegraf Telefon“ je tehnologija XX vijeka. Sistemi brze pošte i internet komunikacija su za XXI vijek. BH Telecom je samo jedan od operatera, gdje su ostali?
38. U poglavlju 2.9.4.1. treba razmotriti mogućnost pretvaranja industrijske deponije Rača u novo gradsko groblje. Svaka druga namjena bila bi problematična zbog nosivosti tla, zagađenosti teškim metalima i drugim zagađujućim materijama. Racionalnije je sanirati i pretvoriti napuštenu deponiju u groblje nego za te namjene vršiti prenamjenu poljoprivrednog, šumskog ili drugog vrijednog zemljišta.
39. Na strani 120 spominje se „Plan prilagođavanja i rehabilitacije sa korektivnim mjerama za deponiju industrijskog otpada Rača“, koji uključuje planski period do 2025.godine“. Period tog plana je istekao a nema novog plana. Planski period je istekao a ništa nije urađeno osim što je sud donio odluku o vlasništvu. Okolinska dozvola za Raču nikad nije izdata, osim u kratkom periodu za eksploataciju, koja je neisplativa. Grad je prevaren najavom AMZ da će se moći eksploatisati berna. ArcelorMittal je u junu 2025. godine Federalnom ministarstvu dostavio zahtjev za izdavanje okolinske dozvole, koja uključuje i deponiju Rača. Podaci iz tog zahtjeva još nisu dostupni javnosti, a u međuvremenu je kompanija promijenila vlasnika. Grad treba definisati i ograničiti namjenu tog prostora, jer nelegalna eksploatacija iskoristivih resursa iz otpada ugrožava stbilnost terena i prijeti naselju Tetovo.
40. Kroz Raču prolazi jedini put za Gradišće. UP mora definisati kakva je sudbina tog puta, a mora se definisati i režim odvodnje procjednih voda i održavanje kolektora kišnice. Ko je vlasnik Rače i ko će finansirati sanaciju?
41. Na strani 122 predlaže se „kontinuirana edukacija stanovništva ... što će rezultirati podizanjem ekološke svijesti“. Neće. Svijest se podiže isključivo strožim kažnjavanjem nelegalnih aktivnosti.
42. Na strani 127 se sportsko rekreativni lokaliteti Rača i Siđe spominju i kao energetska. Jesu li jedno ili drugo?
43. Na strani 134 termin „spaljivanje“ treba zamijeniti ispravnim terminom „sagorijevanje“. Razlika je u korištenju energije – spaljivanje ne koristi proizvedenu energiju, a sagorijevanje koristi. U istoj stavci tekst „što će rezultirati poboljšanjem“ treba zamijeniti sa „što je rezultiralo poboljšanjem“.
44. U poglavlju 2.10.1. treba spomenuti i planiranu hidroelektranu Janjići, koja je novim obuhvatom ušla u urbano područje. Ispravnu odluku o odustajanju od planirane tri hidroelektrane u užem gradskom području treba proširiti i na Janjiće. To zahtijeva i preispitivanje odluke gradskog vijeća o utvrđivanju javnog interesa za izgradnju ovog preskupog a ekološki štetnog objekta. Umjesto novih hidroelektrana, treba planirati postrojenja za skladištenje energije u napuštenim i neiskorištenim brownfield lokacijama u krugu željezare.
45. U poglavlju 2.11.1. nije jasno šta predstavljaju površine prostora? Koliko sad imamo otvorenog i zatvorenog prostora za fizičku kulturu? Da li su prikazane površine ukupne potrebe ili nedostajuće potrebe?

46. U tabeli 62 na strani 170 Metalno više nije samo metaloprerađivačka djelatnost. U južnoj i sjevernoj zoni treba brisati rudarsku djelatnost.
47. Na strani 172 kompanija Almy nema 200 zaposlenih u Drivuši nego samo iznajmljuju prostor drugoj kompaniji.
48. Na strani 174 – zar je „tradicionalni malonogometni Bajramski turnir zeničkih mahala“ jedina značajna sportska manifestacija koja se organizuje na Bilmišću?
49. Na strani 174 u Eko turizam treba dodati i trim stazu Crkvičko brdo (kao što je planirano regulacionim planom)?
50. U tabeli 68 stoji da se na kompleks Sultan Ahmedove džamije primjenjuju mjere zaštite. Ne primjenjuju se, novi objekat nije dobio upotrebnu dozvolu upravo zbog toga.
51. U tabeli 73 Stara čaršija se navodi kao srce grada. Ako je ono očuvanje i profilisanje onda nema svrhe pisati ovaj UP. Totalna devastacija i propadanje su bolji glagoli koji opisuju ovaj dio grada.
52. Na strani 196 stoji da Zenica nastoji dobiti epitet Zelenog grada. Zar ga nismo već dobili podizanjem kredita za Toplanu?
53. Na strani 197 Janjički slap se navodi kao „Lokalitet sa važnim geomorfološkim i petrografskim vrijednostima“. Kako to da smo ga onda odlučili potopiti akumulacijom za HE Janjići?
54. Na strani 197 četinarska šuma na Zmajevcu se navodi kao predio posebnih prirodnih vrijednosti. Radi se o industrijskoj šumi koja nema jedino estetsku vrijednost i djelimično eksploatacionu jer se radi o nasadima šumsko-privrednog društva.
55. Na strani 201 nakon što se uradi katastar zelenih površina treba planirati i provoditi mjere zaštite.
56. U poglavlju 2.14. nedostaje podatak o procentu površine koju pokriva urbano zelenilo.
57. Akcioni plan (GCAP) je urađen za „narednih 3-5 godina. Usvojen je u decembru 2019 i taj period je istekao. Treba izvršiti analizu efekata tog plana.
58. Na strani 202 predlaže se „Uvesti stroge novčane kazne za veliki broj prekoračenja satnih, dnevnih i godišnjih vrijednosti na nivou godine.“ Taj broj više nije toliko velik nakon gašenja koksare, a nedostaju podaci iz Tetova je mjerna stanica ne radi od augusta 2024. Kazne se ne izriču za prekoračenja graničnih vrijednosti kvaliteta zraka nego za emisije, koje se nedovoljno mjere.
59. U 2024. godini dnevnih prekoračenja je bilo 69 a satnih 363. U Tetovu nema mjerenja od augusta 2024. U Radakovu je bilo 104 dana s prašinom iznad dozvoljene vrijednosti, a u Centru 54 dana.
60. U poglavlju 2.15.3. nije predloženo ko će vršiti sanaciju i remedijaciju zagađenih područja i kojim sredstvima će se to finansirati.
61. U članu 57 Odluke o provođenju UP tretiraju se Garnizon Bilmišće i Kazneno-popravni zavod. Gradsko vijeće je još 2022. godine usvojilo Zaključak o opredijeljenosti grada o statusu objekata i prostora od interesa za budući razvoj grada i zadužilo gradonačelnika da pokrene pregovore s Federalnim ministarstvom pravde i Ministarstvom odbrane BiH. Kakva je sudbina tog zaključka i zašto on još nije proveden? Ako bi se znao ishod tih pregovora, tek onda bi se moglo razgovarati o planiranju prenamjene tih prostora.
62. U članu 65 Odluke, koja je najvećim dijelom prepisana iz Odluke o provođenju urbanističkog plana urbanog područja Sarajevo (Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža i Vogošća), nagib nije usaglašen s prostornom osnovom. Grad Zenica nema nagibe veće od 40%.

U Zenici, 3.7.2025